

Smag på landskabet

Landskonsulent Heidi Buur Holbeck

Oplæg for Fynske kommuner og landmænd,
Randers naturcenter d. 28. maj

Naturerhverv.dk

 Ministeriet for Fødevarer,
Landbrug og Fiskeri
 Den Europæiske
Landbrugsfond for Udvikling
af Landdistrikterne

 Danmark og Europa investerer i landdistrikterne

midt
regionmidtjylland

Derudover har projektet fået støtte fra Kvægaftifts-fonden, Region Midtjylland samt kommunerne Ringkøbing-Skjern, Skive, Holstebro og Randers.

Se 'European Agricultural Fund for Rural Development' (EAFRD)

Formålet med projektet

At udvikle et koncept for naturpleje og afsætning af kød produceret på naturarealer

- Græssende kvæg plejer natur
- Landmanden og hans kvæg er bedst til at pleje naturen
- Landmanden har en indtjening og der bliver skabt lokale arbejdspladser
- Der er nogle barrierer, som besværliggør naturplejen i øjeblikket – vi sætter fokus på løsningerne
- Vidensdeling bl.a. via netværk
- Synliggøre muligheder i samarbejde om naturpleje

Hvem deltager i projektet?

- Videncentret for Landbrug, kvæg og planteproduktion
- 4 kommuner: Holstebro, Randers, Skive, Ringkøbing-Skjern
- Videncenter for Fødevarerudvikling
- Aarhus Universitet
- Udviklingscenter for husdyr på friland
- Natur & Landbrug
- Komma, kommunikation & Marketing
- Fødevarenetværk bestående af: Friland, Randers kød & engro, Fondens Spøttrup studegård, lokale slagtere, restauranter m.fl.

Hvorfor dette projekt?

- Stort behov for mere naturpleje – primært ved at få flere græssende dyr ud på naturarealerne
- Politiske mål om pleje af natur
- Kommunerne har ansvaret for naturplejen på kommunale og privat ejede arealer
- Indsatsen skal ske via frivillige aftaler

Politiske mål for perioden 2010-15

- Mål for naturpleje
  - Der skal igangsættes pleje af 150.000 ha
    - 110.000 ha skal plejes indenfor NATURA 2000.
    - 40.000 ha §3 beskyttet natur udenfor NATURA 2000.
- Status i 2013:
  - Der er ca. 74.000 ha med miljøtilsagn
  - Heraf ca. 42.500 ha indenfor NATURA 2000.
  - Dvs. kun knap halvejs i mål!

Naturpleje som driftsgren – en oplagt mulighed

- I dag er der ca. 100.000 ammekøer i Danmark - mange afgræsser ikke naturarealer
- Gns. besætningsstørrelse er ca. 12 ammekøer
- Hovedparten er fritidslandmænd – dyrene græsser nær ejendommen
- Danmark er i dag ikke selvforsynende med oksekød

Hvad arbejder vi med?

- Naturpleje i praksis – erfarings- og vidensopsamling
- Fokus på barrierer og løsninger
- Vidensdeling, samarbejde og forbedret rådgivning fra konsulenter og kommuner – gensidig forståelse
- Udvikling af kødprodukter i et fødevarenetværk
- Afprøvning og udvikling af kødkvalitet og smag
- Udvikling og afprøvning af et koncept vedr. naturkød

www.smagpaalandskabet.dk

Finde løsninger for at naturplejen kan lykkes

- Finde værdifulde naturarealer i 4 kommuner – forskellige slags
- Identificere barrierer for naturplejen
- Arbejde for regleforenkling
- Formidling af naturmål
- Netværk og rådgivning

Netværk og erfaringsudveksling

Projektarealerne:

- Plejeplaner laves
- Hvordan drives arealerne ift. tilskud
- Hvilke tilskud bliver der søgt på arealerne?
- Hvilken kontrolform er valgt?
- Hvordan passer dette med målet for plejen?
- Hvilken HNV score har arealerne?
- Passer den med virkeligheden?
- Hvad tænker landmændene om naturplejen?

Hvordan udvikler naturen sig? Hvad er målet?

Mange barrierer ved naturpleje

- Dårlig driftsøkonomi på grund af lav tilvækst og høje omkostninger
- Tilsyn er tidskrævende
- Pleje af arealerne kan være besværlig
- Naturpleje er ofte kun en lille del af driften

Bekymring for at naturplejen giver begrænsninger for det øvrige landbrug

- Bekymring for kontrol!

Landmænd: Naturpleje med succes

- Hvem er de?

- Dygtige landmænd
- Dem der har en god indsigt i de kvægfaglige hensyn på naturarealer
- Dem der kan optimere arbejdsgange
- Dem med robuste racer, der har lette kælvninger
- Dem der har et godt samarbejde med kommunen

Hegn

Inden der bliver sat hegn op, er der en række ting, der skal tages stilling til. Det er vigtigt at beslutte, hvilken type af hegn og kvalitet, der er behov for. Desuden bør man planlægge, hvordan hegret kan sættes op, så man er sikker på at opnå de bedste mulige arbejdsforhold til pasningen af dyrene. Det er også afgørende, hvordan der føres strøm til hegnet, og nogle naturområder kan den eneste mulige løsning være solcelleanlæg eller batteri.

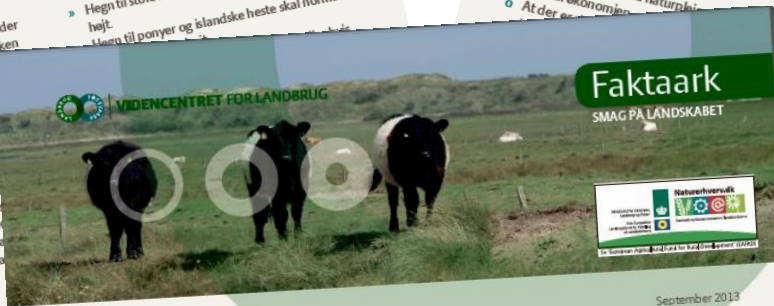
Hvis lodsejer, dyreholder og hegnsejer ikke er den samme person, bør der laves en græsningsaftale eller græsningsaftale, inden hegnet opsættes. Skel mellem marken, helst sammen med naboen, så marken og hegne for tæt på skal.

Type af hegn

Fælles for alle typer af elhegn er, at der skal god jordforbindelse, og at hegnet er ekket den for en afstand af ca. 200 m fra stærk

- Kvæg
  - En tråd er normalt nok til kreatur men på naturområder opsættes 0,5 og 0,9 meters højde.
  - Minimum to tråde, hvis der er i arealet.
  - Minimumskrav til spænding er
- Heste
  - En tråd er ofte nok til heste, der opsættes normalt 2 tråde meters højde.
  - En tommelfingerregel siger midt på hestens bringe.

- Hegn til store heste skal normalt være 120-140 cm højt.
- Hegn til ponyer og islandske heste skal normalt

Førstegangspleje

Førstegangspleje er den betegnelse, man bruger, når man påbegynder pleje af arealer, der ikke har været drevet eller plejet i flere år. Med førstegangspleje ændrer man arealets tilstand. Derfor skal man have

kommunens tilladelse, før man går i gang med pleje på SS3 beskyttede arealer. Kommunen kan også vejlede om, hvordan førstegangsplejen udføres bedst.

Foto: Heidi Bour Halbeck

Økonomi i naturpleje

Før man går i gang med naturpleje, er det vigtigt at overveje forholdet til økonomien. At der er økonomi i naturpleje afhænger af mange faktorer, som f.eks. størrelsen af arealet, typen af naturpleje og omfanget af arbejdet.

Det er vigtigt at overveje, om det er rentabelt at gå i gang med naturpleje. Dette afhænger af mange faktorer, som f.eks. størrelsen af arealet, typen af naturpleje og omfanget af arbejdet. Det er vigtigt at overveje, om det er rentabelt at gå i gang med naturpleje.

Det er vigtigt at overveje, om det er rentabelt at gå i gang med naturpleje. Dette afhænger af mange faktorer, som f.eks. størrelsen af arealet, typen af naturpleje og omfanget af arbejdet.

EU-støtte til naturpleje ved forpagtnings- og græsningsaftaler

Før man søger EU-støtte til et landbrugs- og naturareal, er det vigtigt at være helt sikker på, hvem der råder over arealet. Ved forpagtningsaftaler er det forpagter, der kan søge om EU-støtte, mens det i græsningsaftaler er ejeren.

EU-støtte til landbrugs- og naturarealer udbetales til den, der råder over arealet og samtidig overholder betingelserne for at modtage støtte. Derfor skal man kunne dokumentere, at man er den aftalende part, der har rådigheden, hvis man for eksempel søger enkeltbetalingsstøtte, økologistøtte, støtte til miljøændringer og lignende. Hvis man ikke kan påvise sin rådighed over arealet, kan det føre til krav om tilbagebetaling og i værste fald sanktion.

Fotograf: Lene Højlund

Derfor er det vigtigt, at grundlaget for aftalen er stringent, og at det er helt klart, hvem der har rådigheden. Der er set eksempler, hvor to ansøgere har søgt støtte til det samme areal - begge i den tro, at de havde rådigheden ud fra samme aftale.

Aftalens stringens starter allerede i valg af ord. Udtrykket "forpagtningsaftale" dækker aftaler, der tillægger forpagter rådigheden over arealet, mens græsningsaftaler sikrer, at det er ejeren, der fortsat råder over arealet. I forpagtningsaftaler er det således forpagter, der kan søge om EU-støtte, mens det i græsningsaftaler er ejeren.

Foto: Casper

Kød fra dyr på naturarealer

- Opstille kriterier: hvornår kød = "naturkød" (input fra landmænd, slagtemestre, kødbranchen, detailhandel, forbrugere)
- Story-telling: lokale eller regionale særpræg, sporbarhed, turistattraktion, tydelig profil
- Hvad skal kravet til naturpleje-værdien være?
- Afsætningsmuligheder: hvem vil sælge kødet og hvem vil købe kødet? Gårdbutikker, supermarkeder
- Skal vi have en mærkningsordning? Hvad med kontrol?
- Merpris for kød fra naturarealer?

Forbrugerne:

- Lægger stor vægt på egen sundhed
- Forbinder sundt kød med:
  - Dyr der har gået ude
  - Har lavt fedtindhold
  - Kødet indeholder stoffer der kan påvirke human sundhed i positiv retning
- Konflikt – vi vil have magre produkter – men vi vil også have smag og mørhed – disse egenskaber er ofte modsatrettede!

Undersøgelse af smag

- Europæiske forbrugere foretrækker ofte kød fra dyr der er helt eller delvist fodret med kraftfoder
- - det er det, de er vant til
- - de finder, at kød fra græsfodrede dyr kan have afvigende smag

Smagsundersøgelse i projektet:

- Aroma og smags-karakteristika af naturafgræsning: vildt, metal og lever
- Der skal gøres en indsats for at udnytte karakteristisk smag bedst muligt i videre forarbejdning, tilberedning og i forbruger tilvænning!

Sundhed

- Dyr slagtet direkte fra græs
  - Lavt fedtindhold
  - Sundere fedt (flere n-3 fedtsyrer og lavere n-6/n-3 ratio)
  - Flere vitaminer (A og E-vitamin – antioxidanter)

Kilde: MARGRETHE THERKILDSEN
 Aarhus universitet, INSTITUT FOR FØDEVARER

VIDENCENTER

SEMINAR 10. JUNI

LÆR NYT OM KØD
OG FÅ INSPIRATION
TIL AFSÆTNING

FOTO: MOGENS STENDAL OG LEIF KJÆR

Seminaret foregår:

Den 10. juni kl. 9.00
Aarhus Universitet, Foulum,
Blichers Alle 20, 8830 Tjele

DET ER GRATIS AT DELTAGE!

Tilmeldingsfrist 2. juni til Elena Skytte,
AgroTech A/S

Smag på landskabet inviterer til seminar med fokus på nye metoder til tilberedning og produktudvikling af naturplejekød.

Hvad enten du har en gårdbutik, går med planer om at etablere en eller formidler salg af oksekød kan du helt sikkert hente inspiration, når projekt Smag på Landskabet inviterer til seminar den 10. juni.

Projektets formål er at gøre naturplejen mere rentabel for landmanden, og her er afsætningen af kødet et vigtigt led.

Derfor er det glædeligt, at interessen for lokale fødevarer, naturpleje og dyrevelfærd stiger. Det betyder også, at der er et øget behov for at den gode historie og viden om kødets kvaliteter formidles til kunden.

Smag på landskabet

Derudover har projektet fået støtte fra Kvægafgiftsfonden, Region Midtjylland samt kommunerne Ringkøbing-Skjern, Skive, Holstebro og Randers.